

Wojskowy Instytut Medyczny
Państwowy Instytut Badawczy
w Warszawie

Warszawa 15.12.2023

Dr hab. Kornel Szczygielski

Klinika Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej

Z Kliniknym Oddziałem Chirurgii Czaszkowo- Szcękowo- Twarzowej

E- mail: kszczygielski@wim.mil.pl

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej lek. Aleksandry Kwaśniewskiej

Tytuł pracy: „Ocena częstości występowania objawów otolaryngologicznych, ogólnych oraz miana przeciwciał anty- SARS-CoV-2 w przebiegu infekcji COVID-19”

w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, dyscyplina: nauki medyczne.

Promotor: Prof. dr hab. Paweł Burduk

Pandemia COVID-19 spowodowana wirusem SARS-CoV-2, która rozpoczęła się pod koniec 2019 roku pociągnęła za sobą miliony ofiar ludzkich na całym świecie oraz pozostawiła po sobie wiele skutków zdrowotnych, społecznych i gospodarczych, z którymi mierzymy się do dnia dzisiejszego. Objawy COVID-19 przedstawione przez Światową Organizację Zdrowia zostały sklasyfikowane ze względu na ich częstość występowania oraz stopień nasilenia. Zarówno wśród najczęstszych, jak i określonych jako mniej częste, w dużej mierze symptomy tej choroby dotyczą regionu górnych dróg oddechowych, będących w centrum zainteresowania specjalistów otorynolaryngologów. Stąd też prawdopodobnie podjęcie wysiłków Doktorantki (początkowo jako członkini Studenckiego Koła Naukowego przy Klinice Otolaryngologii Uniwersytetu Medycznego w Gdańsku, a następnie rezydentki Kliniki Otolaryngologii Szpitala Uniwersyteckiego w Bydgoszczy) zmierzających do pogłębienia stanu wiedzy na ten temat. Jednym ze sposobów leczenia chorych poddanych hospitalizacji w ciężkim przebiegu choroby COVID-19, zwłaszcza w początkowym okresie pandemii, czyli przed wynalezieniem szczepionki było podawanie ciężko chorym osocza ozdrowieńców, zawierającego przeciwciała anty-SARS-CoV-2. Wyselekcjonowanie najlepszych kandydatów do pozyskiwania osocza oraz terminu, w którym należy je pobierać było kluczowe dla skuteczności tej terapii, a więc zmniejszenia śmiertelności ciężko chorych. W związku z nowymi mutacjami wirusa, wobec których szczepienia mogą okazać się nieskuteczne badania przeprowadzone przez Doktorantkę mogą okazać się cennym materiałem wyjściowym do ich kontynuacji.

Przedłożona do recenzji Rozprawa doktorska została oparta na cyklu prac naukowych. Aspekt merytoryczny stanowiących podstawę Rozprawy artykułów, został zapewne oceniony przez niezależnych recenzentów zewnętrznych w procesie przygotowania prac do publikacji. Stąd główną moją rolą jako recenzenta będzie ocena spójności przedstawionego cyklu prac, udziału własnego Doktorantki w ich przygotowaniu oraz jakości czasopism, w których zostały one opublikowane.

Przedłożona do recenzji Rozprawa doktorska została napisana w języku polskim, przedstawiona w formie książkowej, podzielona na 9 części, które zamieszczone są na 43 stronach. W pierwszej części na stronach 5- 30 załączono kopie trzech publikacji w języku angielskim będących podstawą Dysertacji. W dalszych częściach Rozprawy zawarto: wykaz skrótów, wstęp, cele, podsumowanie, wnioski, streszczenia, bibliografię i załączniki oświadczeń współautorów co do ich wkładu w publikacje oraz decyzję Komisji Bioetycznej. W Dysertacji Doktorantka nie zawarła oddzielnego rozdziału opisującego zastosowanych w badaniu metodologii, materiałów i grup badawczych, które jednak skrótowo przedstawiła w części opisującej cele pracy z rozbiciem na cele cząstkowe, dotyczące każdej z publikacji. Podobnie szczegółowe wyniki, które uzyskano w trakcie badań oraz dyskusja nad nimi nie zostały przedstawione w treści Rozprawy lecz opisane one są w załączonych artykułach, co

uważam za prawidłowe i uzasadnione z punktu widzenia jej przejrzystości. Doktorantka sprawnie posługuje się językiem ojczystym co czyni Rozprawę zrozumiałą i łatwo dostępną. Poprawność formalno- językową, stylistyczną i interpunkcyjną oceniam wysoko.

Podstawą Dysertacji jest cykl trzech, oryginalnych, zbieżnych tematycznie publikacji. Tytuł Rozprawy jest spójny z zagadnieniami w niej przedstawionymi. Zastanowienie może budzić kolejność załączenia prac, biorąc pod uwagę chronologię ich publikowania. Jako pierwsza zamieszczona jest praca pod kierownictwem Promotora lecz następną- jest pierwsza z zaakceptowanych prac do druku z udziałem Doktorantki, a na końcu druga z opublikowanych publikacji. Być może w procesie redakcji Autorka zdecydowała by zamieścić najpierw te prace, które ukazały się w renomowanych czasopismach medycznych, a na końcu w krajowym periodyku? Czy może inne względy o tym zdecydowały? Nie ma to jednak kluczowego znaczenia dla ogólnego odbioru Rozprawy jako całości.

Na uwagę zasługuje fakt rozpoczęcia działalności naukowej przez Doktorantkę już w ramach koła naukowego przy swojej macierzystej uczelni jaką był Uniwersytet Medyczny w Gdańsku. To bardzo obiecujące dla rodzimej nauki, gdy młodzi naukowcy wnoszą swój wkład w jej rozwój już w ramach- niełatwych przecież- studiów. Niemała w tym zapewne rola ludzi, których Autorka spotkała na swojej ścieżce rozwoju. Osoba Promotora nie przyczyniła się może do powstania wszystkich trzech publikacji, a za prawdopodobną przyczynę takiego stanu rzeczy należy uznać zmianę otoczenia i miasta związaną z rozpoczęciem pracy zawodowej. Tym bardziej na uznanie budzi fakt, że Promotor umożliwił kontynuację pracy naukowej i myśli, która wykiełkowała w innym zespole. Spójność tematów w załączonym cyklu prac nie podlega wątpliwości. Każda z trzech publikacji dotyczy zagadnień związanych infekcją spowodowaną wirusem SARS -CoV-2 i całość konsekwentnie prowadzi do zamieszczonych na stronie 33 Rozprawy celów. W artykule „COVID-19 symptoms in the Pomeranian region” autorzy określili częstotliwość występowania objawów ogólnych i otolaryngologicznych w zależności od płci i wieku chorych z regionu Pomorza. Badanie ankietowe wykonano u imponującej liczby 751 ozdowieńców po przebyciu infekcji potwierdzonej za pomocą testów PCR na obecność wirusa. Określono również stopień ciężkości objawów choroby na podstawie ilości objawów, konieczności tlenoterapii lub hospitalizacji chorych. W kolejnej pracy pt. „Assesment of anti-SARS-CoV-2 antibodies level in convalescents plasma” Doktorantka wraz ze współautorami podjęła próbę wyodrębnienia grupy ozdowieńców z najwyższym mianem przeciwciał. Na grupie 351 ozdowieńców wyznaczono linię trendu w zależności od czasu jaki upłynął od infekcji SARS-CoV-2. Zaobserwowano, że optymalnym dawcą jest ozdowieńiec płci męskiej powyżej 39 roku życia, po ciężkim przebiegu choroby, a największy wzrost przeciwciał obserwowano do 59 dnia po okresie izolacji. W trzeciej (choć faktycznie pierwszej w kolejności) z załączonych prac za cel obrano określenie „częstości występowania objawów otolaryngologicznych”. Jako pasjonat endoskopowych operacji zatok przynosowych nie mogę przejść obojętnie nad pominięciem cząstki „ryno” w określaniu naszej specjalności, tym bardziej, że dominujące objawy ze strony górnych dróg oddechowych dotyczyły właśnie zaburzeń węchu, a więc właśnie objawów rynologicznych. Nie zmienia to jednak mojej ogólnej opinii o całości, cele

oraz wnioski wysnute przez Doktorantkę są prawidłowo postawione i wyprowadzone oraz bardzo ciekawe i pouczające.

Wątpliwości nie budzi rola jaką Doktorantka pełniła w zespołach autorów poszczególnych artykułów. Wprawdzie jako pierwszy autor wymieniona jest tylko w artykule zamieszczonym jako pierwszy, w drugim jako trzecia lecz w kolejnym jako druga na liście badaczy. Czy była to zatem rola wiodąca i znacząca dla nabycia umiejętności prowadzenia badania? Czy jako przyszły naukowiec lek. Aleksandra Kwaśniewska będzie w stanie wnieść do zespołu badawczego oczekiwane wartości? Zgodnie z oświadczeniem zamieszczonym na stronie 5 i 6 Rozprawy brała Ona udział w kluczowych etapach powstawania wszystkich trzech artykułów czyli: opracowaniu koncepcji i projektu badania, zbieraniu danych, analizie piśmiennictwa, interpretacji wyników, przygotowaniu, korekcie i ostatecznym zatwierdzeniu manuskryptów. W jednym z artykułów, w którym występuje jako pierwsza autorka, deklaruje „napisanie” manuskryptu. Jednak w kolejnym z przypadków, mianowicie artykule pt.: „Covid-19 symptoms in Pomeranian region”, który ukazał się w Polskim Przeglądzie Otorynolaryngologicznym, informacje zamieszczone przy nazwiskach poszczególnych autorów nie są do końca spójne z zamieszczonym w Dysertacji deklaracją, gdyż jako współautorka Doktorantka nie jest podana jako osoba przygotowująca manuskrypt... Uczestniczyła za to w: projektowaniu badania, zbieraniu danych i analizie statystycznej. Jakież to ogromne zadanie by jako jedyna (zgodnie z zamieszczonymi informacjami) była odpowiedzialna za zebranie danych od imponującej liczby- 751 uczestników. Informacje o roli autorów w pozostałych dwóch artykułach, które zostały opublikowane w innych czasopismach nie zostały tam zamieszczone, zakładam jednak, że forma udokumentowania udziału Doktorantki w ich powstawaniu jest zgodna z wymogami Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a więc rola Doktorantki jako wiodącego naukowca nie budzi wątpliwości.

Czasopisma naukowe, w których ukazały się publikacje ze współudziałem Doktorantki są uznanymi w świecie, recenzowanymi periodykami specjalistycznymi. O ich renomie i znaczeniu świadczą chociażby ich wartości Impact Factor. Pierwsza z zamieszczonych w cyklu prac ukazała się w przekrojowym Journal of Clinical Medicine o wskaźniku wpływu 4.964 IF, druga została zaakceptowana w Journal of Medical Virology- specjalistycznym czasopiśmie poświęconym zagadnieniom wirusologii klinicznej o imponującej punktacji 20.693 IF. Trzeci artykuł natomiast został opublikowany w krajowym, uznanym piśmie branżowym Polskim Przeglądzie Otorynolaryngologicznym- 70 punktów według MNISW. Podsumowując wartość wskaźników wpływu czasopism, w których ukazały się publikacje z udziałem Doktorantki wyniósł łącznie 25.657 pkt. Należy podkreślić, że jest to wynik wręcz imponujący.

Konkludując, mimo drobnych niedociągnięć, co do których uwagi przedstawiłem powyżej, Rozprawę doktorską lek. Aleksandry Kwaśniewskiej uważam za bardzo ciekawą i znaczącą dla postępowania w codziennej praktyce klinicznej. Rezultaty pracy Doktorantki, mogą stanowić punkt wyjścia dla kontynuacji zarówno z Jej udziałem jak i przez inne zespoły

naukowe. W mojej ocenie Praca zasługuje na wyróżnienie, o co proszę Szanowną Radę Naukową.

Uważam, że przedstawiona mi do recenzji Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018r. poz. 1669 z późn. zm.)

Zwracam się do Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy o dopuszczenie lek. Aleksandry Kwaśniewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.